

Met Klompenpad KIDS doe je leuke ontdekkingen

Op een Klompenpad KIDS gaan kinderen met hun (groot)ouders op avontuur. Voor de officiële opening van een nieuw pad moet er natuurlijk worden proefgelopen. Dat is precies wat deze kinderen van basisschool De Vuursteen uit Ede en twee leden van de projectgroep doen. Zijn de opdrachten die voor het Doesburgermolenpad KIDS zijn bedacht, duidelijk genoeg en klopt de bewegwijzering? Bij de Doesburgermolen buigen de kinderen zich over de eerste opdracht. Het KIDS-doeboekje geeft een toelichting. Via de Klompenpaden-app luisteren ze naar Bart en Woutje die over hun leven rond 1900 vertellen. Twee klasgenoten van De Vuursteen hebben de verhalen ingesproken. Lees verder over Klompenpaden op pagina 28.

foto Hans Dijkstra, tekst Ria Dubbeldam

Klompenspadden verbinden mensen en landschappen

tekst Ria Dubbeldam, foto's Hans Dijkstra

Klompenspadden, wie kent ze niet. De teller van de populaire wandelroutes van Stichting Landschapsbeheer Gelderland en Landschap Erfgoed Utrecht staat inmiddels op 172. Op en rond de Veluwe liggen er 79 en er komen telkens nieuwe bij. Wandelend door de mooiste cultuurlandschappen realiseer je je vast niet met hoeveel gedrevenheid lokale gemeenschappen de paden maken en onderhouden. Ze ontsluiten plekken die eerder niet toegankelijk waren. Onderweg steek je bovendien het een en ander op over natuur, landbouw en cultuurhistorie van de streek. Vorig jaar hebben naar schatting 380.000 mensen van de Veluwe Klompenspadden genoten.

Ankie Lammers uit Emst is al jaren Klompenspad-vrijwilliger. Ze was bestuurslid van het Emster Belang toen het idee opkwam om wandelroutes te gaan maken voor de eigen dorpsbewoners en de gasten van de recreatieparken. Maar hoe pak je dan nu aan? Zelf doen of aansluiten bij het concept van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG)? Alle voors en tegens werden afgewogen. De balans sloeg door naar Klompenspadden. Een goed besluit, vindt Ankie nog altijd. 'We hoefden het wiel niet opnieuw uit te vinden en we zouden goede begeleiding en ondersteuning van SLG krijgen. Met Klompenspadden heb je ook meteen bekendheid en een prima website.'

Klompenspadden leiden tot allerlei spontane initiatieven, zoals verkoop van zelfgemaakte jam en honing.

Twee routes werden er aangelegd: het Schaverense- en het Loobrinkerpad. 'Ik sprak vanmorgen nog iemand die het Schaverensepad liep, en als hij nog zin had het Loobrinkerpad eraan vast zou koppelen. Je kunt als je wilt wel 50 kilometer wandelen! Onze paden sluiten ook mooi aan op de Klompenspadden in Oene, Epe en Vaassen.'

Opmars

In 2002 zag het eerste Klompenspad het levenslicht: het Schutpad in het Utrechtse deel van de Gelderse Vallei. Daarna ging het snel. Het concept van Landschap Erfgoed Utrecht werd omarmd door SLG. Het eerste Gelderse Klompenspad, het Glindhorsterpad, kwam eveneens in de Gelderse Vallei. De paden worden veelal gemaakt in opdracht van de gemeente, en door de gemeente en de provincie gefinancierd. Vaak nemen buurtschappen en dorpsorganisaties het eerste initiatief en uiten hun wens bij SLG en/of hun gemeente. Gaandeweg zijn er variaties op de 'gewone' Klompenspadden gekomen. Voor de stevige doorstappers zijn er Klompenspadden XL en voor kinderen zijn er Klompenspadden KIDS om spelenderwijs kennis te maken met het landschap en de natuur waarin ze opgroeien.

Ontsluiting platteland

Een Klompenspad is pas een Klompenspad als je ook over het land van een agrariër wandelt. De paden ontsluiten het landschap; je komt op plekken die eerder niet

toegankelijk waren. Dat is precies wat Rien Hilhorst, coördinator van het Wageningse Engpad en het Klompenspad KIDS Wageningse Eng, zo aanspreekt. Jaren geleden richtte hij samen met anderen een stichting op voor projecten in de Gelderse Vallei om het platteland te ontsluiten, met name via verbrede landbouw oftewel boeren die er voor burgers iets bij doen. Er kwamen ook twee ommetjes op de Wageningse en Doesburgse Eng (gemeente Ede). Na enkele jaren wilde de stichting de paden graag onderbrengen bij SLG. Daar zouden ze op termijn in goede handen zijn. Het lag voor Rien voor de hand dat hij coördinator van de Wageningse Engpaden zou worden; hij woont er middenin. 'Als ik naar buiten kijk, denk ik: "Wat heb ik toch een mooi landschap als achtertuin. Het is fijn om je daarvoor in te zetten. Mijn liefde voor engen is, zeg maar, ingeboren. Ik ben opgegroeid op een boerderijtje bij de Soester Eng. Voor mijn vader heb ik nog koren in schoven gebonden.'

Impuls lokale economie

Ankie is net als Rien het aanspreekpunt voor de vrijwilligers die maandelijks hun ronde doen om zwerfafval te verwijderen en te controleren of alles nog in orde is. Zelf heeft Ankie dat ook lang gedaan. Ontspannen wandelen is er sindsdien niet meer bij. 'Zie ik een papiertje liggen, dan móet ik het oprapen. Ik ben er een beetje in doorgeslagen', vertelt ze lachend.

Elk pad heeft behalve een naloop- ook een beheerploeg met mensen die gras maaien en overhangende takken wegknippen. ‘Het loopt hier als een trein’, vindt Ankie. ‘Om de vrijwilligers voor hun inzet in het zonnetje te zetten organiseren we jaarlijks een lunch bij een van onze sponsors. Lokale ondernemers sponsors graag ons werk voor een aantrekkelijk landschap. Daar hebben ze zelf ook baat bij. Horecagelegenheden bijvoorbeeld krijgen door de Klompenpaden extra aanloop. We helpen elkaar een beetje in het stimuleren van de lokale economie.’

Reuring

De Emster paden brengen meer reuring. Dit jaar hebben vrijwilligers nestkastjes

Klompenpad-coördinator Rien Hilhorst op een bankje dat een particulier voor wandelaars heeft neergezet.

Klompenpadvrijwilliger Ankie Lammers bij haar favoriete plek: het ven 't Rengel waar vroeger de schapen van het buurtschap werden gewassen.

gemaakt. De beheerploeg hangt die dan weer op. Tijdens de jaarlijkse landelijke Opschoondag doen buurtgenoten en bedrijven klussen. Dit jaar is een leuning over een oversteek vernieuwd. Vorig jaar schonk de gemeente een bijenhotel en eerder de Rabobank bankjes. Daar komen QR-codes bij – aangeboden door de plaatselijke VVV – waarmee wandelaars straks kunnen luisteren naar bijzondere verhalen uit de streek. Dat wandelaars de paden waarderen, weet Ankie onder meer door haar vrijwilligerswerk in het dorpshuis waar het startpaneel van de beide paden staat. Als wandelaars langskomen om wat te drinken, maakt ze graag een praatje. ‘Mensen komen van heinde en ver. Vaak verblijven ze op een recreatieterrein in de buurt. Onlangs gaf iemand die hier vaker komt en het Klompenpad zo leuk vindt, een van onze vrijwilligsters een bosje bloemen.’ Klompenpaden inspireert de gemeenschap om het landschap nog mooier te maken en te versterken, bijvoorbeeld met nieuwe landschapselementen als een struweelhaag. SLG honoreert dit soort initiatieven graag met deskundig advies, begeleiding en aanvullende financiering. ‘Klompenpaden geven aanleiding voor landschapsherstel. De betrokkenheid van mensen bij hun landschap krijgt vorm. Het ene initiatief vormt vaak weer aanleiding voor een volgend initiatief. Precies de doelstelling van onze organisatie’, reageert SLG-directeur Arjan Vriend. ‘Klompenpaden zetten mensen aan zich voor hun omgeving in te spannen, ze versterken het gemeenschapsgevoel.’ Tijdens de wandeling met Rien over het Wageningse Engpad stuit hij op een fleurig bankje met klompen in alle soorten en maten. Het bankje nodigt uit om even te gaan zitten. Nee, zegt Rien, degene die het bankje voor zijn huis heeft neergezet kent hij niet. Het is een leuk spontaan initiatief.’

Kwaliteitspaden

Nieuw is dat de Veluwse Klompenpaden geïntegreerd worden in het wandelroute-netwerk van Routebureau Veluwe. Het fiets-, ruiter- en mountainbikeroutenetwerk was al klaar, nu worden wandelroutes als dorps-ommetjes, langeafstandspaden (LAW’s), het Veluws Zwerfpad, routes van natuur-organisaties en dus ook Klompenpaden

opgenomen. Eind 2026 is de klus geklaard. Directeur Han van de Heuvel: ‘Veel gebieden hebben inmiddels routebureaus zoals de onze die in opdracht van overheden alle bestaande recreatieve routes opnemen in één netwerk en van een uniforme bewegwijzering voorzien. Ook worden er nieuwe routes gemaakt. Klompenpaden zijn kwaliteitspaden die we graag in ons wandelnetwerk opnemen. Er zitten veel vrijwilligers achter die de paden onderhouden en daarin goede begeleiding krijgen van SLG. Dat is belangrijk, Klompenpaden voorzien in een behoefte van wandelaars. Ze voeren veelal door cultuurlandschappen waar vaak minder paden zijn en kunnen daarmee de natuur ontlasten. Maar ook in cultuurlandschappen moeten we goed kijken hoeveel wandelpaden wenselijk zijn. Op sommige landgoederen kan het erg druk zijn. Ontlasting van natuur, recreatiezoning en spreiding van recreatiedruk behoren dan ook tot de taken van het routebureau.’ Van de Heuvel werkt prettig met SLG aan de integratie. ‘Maandelijks overleggen we en maken we afspraken. Zo is het met grondeigenaren vastleggen van recreatief medegebruik goed op elkaar afgestemd. Dat geldt ook voor de aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering.’

Eigenheid en herkenbaarheid

Al worden de Veluwse Klompenpaden onderdeel van het Veluwse wandelroute-netwerk, aan de eigenheid en herkenbaarheid verandert er niks. Het merk blijft bestaan en de paden blijven vindbaar op de eigen actuele website, populaire app, Facebook en Instagram. Ook de folders blijven verkrijgbaar. De schildjes en stickers op de bewegwijzering komen bij die van het routebureau. Voor wandelaars maar ook voor de vrijwilligers verandert er weinig. Vrijwilligers blijven onverminderd nodig voor het nalopen van de paden, het verwijderen van zwerfafval en snoei- en maaiwerk. Alleen hoeven ze geen reparaties meer te verrichten aan kapotte bewegwijzering of nieuwe paaltjes te plaatsen. In het vervolg melden vrijwilligers dit soort zaken bij SLG of het routebureau. Dan komt er iemand om het te fksen. Veluwse gemeenten met Klompenpaden merken misschien nog het meest van de veranderingen. Eerder kregen ze alleen een

Het Beekweidenpad bij Voorst voert onder andere langs de Voorsterbeek.

rekening van SLG. Daar komt nu die van het routebureau bij. Dat kan vragen oproepen als: betalen we niet dubbel? ‘Zeker niet’, legt Vriend uit. ‘De samenwerking kost extra afstemming, niet alleen met medewerkers van Routebureau Veluwe maar ook met particuliere en agrarische grondeigenaren en onze vrijwilligers. Klompenpaden zijn nu eenmaal complexer dan veel andere routes over openbare wegen of reeds opengestelde natuurterreinen.’

Ontzorgen

SLG zorgt eveneens voor de opleiding van de beheergroepen, zodat ze vakkundig en veilig op particulier terrein kunnen maaien en snoeien. Ze stelt daarvoor ook gereedschap-pen en beschermingsmiddelen beschikbaar. Erik van Eek, SLG-coördinator van de Veluwse Klompenpaden: ‘We hebben ook speciale maaibrigades voor paden langs watergangen. Het maairegime van een waterschap sluit namelijk niet per definitie aan bij de behoefte van de wandelaars, en het is voor waterschappen te duur om het professionele beheer daarop aan te passen. In dit soort situaties komen onze vrijwillige maaibrigades in actie. Bij Nijbroek bijvoorbeeld is het langs de schouwpaden flink aanpoten om die vrij te houden van brandnetels en braamstruiken. De brigade maait ook in het broedseizoen, natuurlijk geheel volgens de wet- en regelgeving. We hebben de brigade geschoold om flora- en fauna-

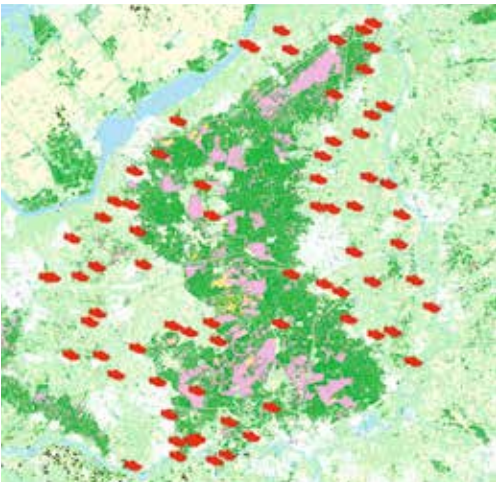
checks te kunnen uitvoeren. Luidt hun conclusie na een check dat maaien verantwoord is, dan meldt SLG dat aan het waterschap. Al dit soort contacten moeten we ook onderhouden.’ Routes willen ook wel eens veranderen, bijvoorbeeld doordat een particulier zijn grond verkoopt of aan een ander verpacht die geen zin in wandelaars heeft. Van Eek: ‘Samen met de vrijwilligersgroep gaan we op zoek naar een alternatief. Komen we er met een andere grondeigenaar uit, dan bespreken we dat met de gemeente, komen er nieuwe routepaaltjes en passen we de routefolder en de app aan.’ Zo kan Van Eek legio voorbeelden geven van hun inspanningen. ‘We ontzorgen, ook buiten kantooruren en in het weekend. Onze opdrachtgevers, de gemeenten, merken daarom nauwelijks hoeveel tijd in elk Klompenpad gaat zitten.’

Meer dan euro’s

Vriend vult aan: ‘Komt onze rekening bij de afdeling economie van de gemeente, dan vraagt die soms: “Wat levert het onze gemeente in euro’s op?” Als een gemeente meerdere Klompenpaden heeft, zit er een aardig bedrag aan vast, terwijl gemeenten ook moeten bezuinigen. Ons antwoord is: “De waarde van Klompenpaden is niet alleen in euro’s uit te drukken. Ze dragen bij aan de gemeenschapszin en betrokkenheid van bewoners en bezoekers bij natuur en

landschap.” Met klompenpaden kom je tot in de haarvaten van het landschap. Wij staan voor de genius loci: de geest en het verhaal van de plek. Je leert het landschap lezen en gaat vertragen. Je luistert naar de vogels, voelt de wind in je haren, gaat op dat bankje met uitzicht zitten en je leest op het informatiebord of de app het historische verhaal.’ Of je gaat even bij Ankie in het dorpshuis van Emst langs. Ze verwijst je graag naar het ven ‘t Rengel, haar favoriete plek. Hier werden ooit de schapen van buurtschap Schaveren gewassen om hun vachten te ontdoen van zand, takjes en vuil. Het maakte het scheren, eigenlijk het knippen met de schaar, stukken makkelijker. De scharen werden minder bot en ook de wol was makkelijker te bewerken. ‘Mooi verhaal toch?’ Bij het bankje waar Ankie het ven overziet, ziet ze opeens een papiertje liggen. Driemaal raden: dat moet worden geraapt en gaat mee naar de prullenbak thuis.

Meer informatie www.klompenpaden.nl en routebureauveluwe.nl. Routes kun je downloaden in de Klompenpaden app. Liever wandelen met een folder? Verkooppunten staan op de website. Word ook Klompenpaden-fan en volg Facebook en Instagram. Je kunt Klompenpaden steunen met een donatie door op de website een Tikkie te geven.

Op en rond de Veluwe liggen 79 klompenpaden en er komen nog telkens nieuwe bij. De paden zijn met name uitgezet in het agrarische cultuurlandschap en in de agrarische enclaves.